

Sygn. akt III AUa 575/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.) SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2015 r. w Szczecinie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG.

o ustalenie braku podstaw do przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 czerwca 2014 r. sygn. akt VI U 168/14

1. oddała apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz A. S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel

Sygn. akt III AUa 575/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 stycznia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. orzekł, że A. G., jako spadkobierca, ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spadkodawcy-zmarłego w dniu 17 października 2007r. brata K. G. z tytułu nieopłaconych składek w łącznej kwocie 38 358,87 zł.

Wnioskodawczyni A. G. wniosła odwołanie od tej decyzji. Podniosła, że nabyła spadek po zmarłym bracie K. G. z dobrodziejstwem inwentarza. Stan czynny masy spadkowej ustalił komornik na kwotę 75 000 zł. Z powodu pozostawionych przez jej brata długów została wszczęta egzekucja, jednakże organ rentowy nie zgłosił

swojej wiarygodności. Dokonała spłaty długu w kwocie 134 826,33 zł. Mając to na uwadze oraz jej ograniczoną odpowiedzialność do stanu czynnego pozostawionego majątku wniosła o uwzględnienie odwołania i odstąpienie od obciążania jej dalszymi długami jej brata. Wniosła również o obciążenie organu rentowego kosztami postępowania w sprawie.

Organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania. Powołał się przy tym na treść art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2013.1442) oraz art. 97, 98 i 100 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jednolity Dz. U. 2012.749). Stwierdził, że na podstawie powołanych przepisów nie ma podstaw, by odstąpił od wydania decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności z uwagi na to, że spadkobierca spełnił ciężące na nim zobowiązania z uwzględnieniem zakresu odpowiedzialności, wynikającego z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Jeżeli taki stan miał miejsce to może być to przedmiotem badania na etapie wykonania zaskarżonej decyzji, a więc w ewentualnym postępowaniu egzekucyjnym.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 2 czerwca 2014 r. w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 10 stycznia 2014 roku znak (...) o tyle, że ustalił, iż A. S. nie ma obowiązku dokonywania wpłat należności na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z identyfikatorami K. G.; w punkcie II w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. G., jako płatnik składek, był zobowiązany do obliczania, rozliczania oraz opłacania w terminach określonych ustawą, należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za każdy miesiąc kalendarzowy. Niedopełnienie tego obowiązku spowodowało powstanie na koncie K. G. zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek w kwocie 38 358,87 zł.

Postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 20 grudnia 2007 r., sygn. akt I 1Ns 1253/07 stwierdzono, że spadek po K. G. zmarłym 17 października 2007 r. w G. na podstawie ustawy nabyła z dobrodziejstwem inwentarza jego siostra A. G. w całości.

Dnia 24 lutego 2012 r. na zlecenie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim komornik sądowy dokonał spisu inwentarza, z którego wynika, że czynna masa spadku została określona na kwotę 75 000 zł.

Postanowieniem z dnia 19 marca 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim ustalił na podstawie protokołu spisu inwentarza po zmarłym K. G. stan czynny na kwotę 75 000 zł oraz koszty postępowania egzekucyjnego w kwocie 14 401,77 zł.

W dniu 26 listopada 2013 r. organ rentowy poinformował A. G. (następnie S.) o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o przeniesieniu na nią, jako spadkobiercę K. G. odpowiedzialności za nieopłacone należności z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

W oparciu o powyżej ustalony stan faktyczny Sąd meriti zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2013.1442) do należności z tytułu składek, a także do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców stosuje się odpowiednio: art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa. Zgodnie z art. 98 § 1 ordynacji podatkowej do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania podatkowe spadkodawcy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe. Zgodnie z art. 100 § 1 ordynacji podatkowej organy podatkowe właściwe ze

względem na ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy orzekają w odrębnych decyzjach o zakresie odpowiedzialności poszczególnych spadkobierców lub określają wysokość nadpłaty albo zwrotu podatku.

Natomiast zgodnie z art. 1031 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz. U. 2014.121) w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nieistniejące długi.

Sąd Okręgowy po wnikliwej analizie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uznał, że wnioskodawczyni nie ma obowiązku dokonywania wpłat należności na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z identyfikatorami K. G.. Sąd zauważa, że w tego rodzaju sprawach należy odróżnić decyzję ustalającą odpowiedzialność za określone zobowiązania od decyzji zobowiązującej do zapłaty konkretnej kwoty na konkretnie określone fundusze. Wnioskodawczyni nabywając spadek po zmarłym bracie z dobrodziejstwem inwentarza, w świetle przytoczonych przepisów, może być obciążona, do określonej w postanowieniu Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim z 2012 r. czynnej masy spadkowej na kwotę 75 000 zł, niezapłaconymi przez zmarłego brata należnościami składkowymi. Wbrew twierdzeniom organu rentowego decyzja zawiera w swojej treści następujący passus „wpłat należy dokonywać na następujące rachunki bankowe (...). Przy dokonywaniu wpłat należy posługiwać się identyfikatorami Pana G. K.” Dopóki zatem decyzja ustalająca odpowiedzialność za zobowiązania po zmarłym bracie K. G. nie stanie się prawomocna, wnioskodawczyni nie ma obowiązku wpłaty na podane konto niezapłaconych przez jej brata należności. A zatem dopiero po stwierdzeniu prawomocności decyzji ustalającej organ rentowy będzie mógł wystąpić do wnioskodawczyni z żądaniem zwrotu należnych mu kwot i to z uwzględnieniem ograniczenia do kwoty wynikającej z czynnej masy spadkowej.

Mając to na uwadze Sąd meriti na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję o tyle, że ustalił, iż A. S. nie ma obowiązku dokonywania wpłat należności na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z identyfikatorami K. G.. Natomiast na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił w pozostałym zakresie odwołanie wnioskodawczyni, uznając, że organ rentowy, w świetle obowiązujących i przytoczonych regulacji prawnych, miał prawo ustalić odpowiedzialność wnioskodawczyni za zobowiązania jej zmarłego brata, co nie oznacza, iż wnioskodawczyni będzie musiała je spłacić.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego art. 100 § 2 i § 3 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez przyjęcie, że dopiero po uprawomocnieniu się decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności na spadkobiercę, organ rentowy może żądać zwrotu należnych mu kwot.

Wskazując na powyższy zarzut wniosł o:

- uchylenie wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania, ewentualnie
- uchylenie wyroku i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skarżący argumentował, uzasadniając zarzuty apelacji, że zgodnie z przepisami art. 100 §2 i §3 ordynacji podatkowej, które to przepisy mają zastosowanie zgodnie z art. 31 ustawy systemowej do należności składkowych, w decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności organ określa wysokość znanych w dniu otwarcia spadku zobowiązań spadkodawcy. Termin płatności przez spadkobiercę zobowiązań o których mowa w § 2, wynosi 14 dni od dnia doręczenia decyzji. Ustalenie terminu płatności jest więc konstytutywną cechą decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności na spadkobierców. Natomiast wskazanie rachunków bankowych i innych danych umożliwia organowi rentowemu identyfikację dokonanej wpłaty. W świetle powyższego nie jest więc zasadne twierdzenie zawarte w uzasadnieniu wyroku, a stanowiące podstawę wydanego rozstrzygnięcia w sprawie, że organ rentowy będzie mógł

wystąpić do spadkobiercy z żądaniem zapłaty dopiero po stwierdzeniu prawomocności decyzji. Okoliczność, że decyzja nie jest prawomocna – skutek wniesionego odwołania – nie powoduje, że nie może być ona wykonana przez stronę dobrowolnie przez zapłatę wskazanych w decyzji należności.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik odwołującej, uznając zaskarżony wyrok za prawidłowy, wniósł o:

1. oddalenie apelacji,
2. obciążenie organu rentowego kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się niezasadna. Sąd odwoławczy podziela w całości ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmując je za właściwe, co powoduje, iż nie ma konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (v. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 listopada 1998r. I PKN 339/98, z dnia 22 lutego 2010r. I UK 233/09, z dnia 24 września 2009r. II PK 58/09).

Wbrew zarzutowi apelacji naruszenie prawa materialnego – art. 100 § 2 i § 3 ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia powołał tylko art. 100 § 1 ordynacji podatkowej jako podstawę prawną swoich rozważań w zakresie „orzekania w odrębnych decyzjach”.

Zgodnie z treścią art. 100 § 1 ordynacji podatkowej – organy podatkowe właściwe ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy orzekają w odrębnych decyzjach o zakresie odpowiedzialności poszczególnych spadkobierców lub określają wysokość nadpłaty albo zwrotu podatku. Prawidłowo zatem zauważył Sąd Okręgowy, że w tego rodzaju sprawach należy odróżnić decyzję ustalającą odpowiedzialność za określone zobowiązania od decyzji zobowiązującej do zapłaty konkretnej kwoty na konkretnie określone fundusze. Niewątpliwie też różny jest charakter tych odrębnych decyzji, ale i w doktrynie nie ma jednolitości stanowisk co do charakteru prawnego decyzji o zakresie odpowiedzialności spadkobierców.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w okolicznościach niniejszej sprawy, na uwagę zasługują następujące orzeczenia:

1. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2013r. I FSK 876/12 o treści „w sytuacji gdy spadkobierca nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza i wiadomo jest, że istnieją inne długi niż zaległości podatkowe, organ rentowy nie powinien zobowiązywać do wpłaty całej kwoty stanowiącej wartość czynnego spadku, lecz poprzestać na orzeczeniu o zakresie odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe spadkobiercy”.
2. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 25 września 2014r. I SA/KE 443/14 o treści „Decyzja wydana z trybie art. 100 o. p. określająca zakres odpowiedzialności spadkobierców ma charakter deklaratoryjny, nie jest to decyzja o charakterze konstytutywnym. Przepis art. 100 o.p. wyraźnie wskazuje, że decyzją organ podatkowy określa wyłącznie zakres odpowiedzialności, a nie przesądza o samej odpowiedzialności, jaka powstaje w chwili otwarcia spadku. Nie tworzy ona nowego stosunku prawnego, gdyż ten – podobnie jak odpowiedzialność – zaistniał za życia podatnika (spadkodawcy). Nie zmienia ona również stosunku prawnego i odpowiedzialności spadkobierców, lecz tylko potwierdza istnienie stosunku prawnego i zakresu odpowiedzialności spadkobierców, którzy z mocy art. 97 § 1 o.p. przejmują majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy wynikające ze stosunku prawnego powstałego za życia podatnika”.

W świetle powyższego należało uznać zarzuty organu rentowego za pozbawione merytorycznego uzasadnienia i stanowiące jedynie polemikę z prawidłowo poczynionymi rozważaniami prawnymi z uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze przedstawione w sprawie stanowisko, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel